

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.020.05.2019

Siostra
Elwira Zdunek
Przełożona Generalna
Zgromadzenia Sióstr Benedyktyn
Samarytanek Krzyża Chrystusowego
w Niegowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/067 – Wsparcie dla potrzebujących schronienia matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego w Niegowie ¹ prowadzące Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Karwowie, 07-230 Zabrodzie, Niegów ul. Klonowa 1.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Siostra Elwira Zdunek, Przełożona Generalna Zgromadzenia od 23 listopada 2015 r. Dyrektorem DMD jest od 15 maja 2018 r. siostra Lidia Boreczek, wcześniej dyrektorem Domu była siostra Ilona Bralińska.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Zapewnienie dostępu do odpowiedniego schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, dotkniętych przemocą lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej. 2. Zapewnienie w miejscu schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży odpowiedniego standardu podstawowych usług. 3. Skuteczność wsparcia świadczonego w miejscu schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do 31 października 2019 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie.
Kontrolerzy	Leszek Smykowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/144/2019 z 29 sierpnia 2019 r.

(akta kontroli str. 1-7)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W kontrolowanym okresie Zgromadzenie zapewniło w prowadzonym Domu dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży w Karwowie⁴ realizację zadań zgodnie ze standardami podstawowych usług w zakresie interwencyjnym, opiekuńczo-wspomagającym oraz w zakresie potrzeb bytowych, określonymi w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 8 marca 2005 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży⁵.

Dom osiągał cele i wskaźniki rezultatów zadania publicznego polegającego na zapewnieniu miejsc schronienia dla osób skierowanych przez Starostę Polickiego⁶, w tym m.in. poprzez pracę psychologa, terapeuty, wychowawcy-opiekuna i pracownika socjalnego, którzy udzielali wsparcia uwzględniającego indywidualne potrzeby mieszkanki.

Osoby kierujące Domem w latach 2016-2019 posiadały wymagane doświadczenie zawodowe oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej wymaganej art. 122 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁷. Pozostali pracownicy (z wyjątkiem jednego pracownika socjalnego zatrudnionego w latach

¹ Dalej: Zgromadzenie.

² Dz. U. z 2019 r., poz. 489 ze zm. dalej: *ustawa o NIK*.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: *Dom* lub *DMD*.

⁵ Dz. U. Nr 43 poz. 418, dalej: *rozporządzenie w sprawie DMD*.

⁶ Dalej: *Starosta*.

⁷ Dz. U. z 2019 r., poz. 1507, ze zm., dalej: *ustawa ops*.

2016-2018) posiadali doświadczenie zawodowe i kwalifikacje gwarantujące zapewnienie właściwej opieki osobom potrzebującym wsparcia.

W DMD udzielano schronienia oraz wsparcia osobom kwalifikującym się do otrzymania takiej pomocy. Jednakże w latach 2016-2017 nie opracowywano programów usamodzielniania mieszkańców⁸, wbrew obowiązкови określoneму w § 3 ust. 2 pkt. 6 rozporządzenia w sprawie DMD.

Trzy budynki w których mieszkały matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży były utrzymane w należytym stanie technicznym. Budynki nie były poddawane okresowym kontrolom (jednorocznym i pięcioletnim) wymaganych przepisami art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a i pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane⁹, a dla dwóch nie założono i nie prowadzono ksiąg obiektów budowlanych, wbrew obowiązкови określoneму w art. 64 ust. 1 ww. ustawy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie dostępu do odpowiedniego schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, dotkniętych przemocą lub znajdujących się w innej sytuacji kryzysowej.

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgromadzenie na mocy art. 72 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej¹¹, na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie¹², ustawy ops, rozporządzenia w sprawie DMD oraz własnych regulacji wewnętrznych (Konstytucja i Dyrektorium Zgromadzenia), ustanowiło i wyodrębniło pod względem organizacyjnym i rachunkowym DMD jako jednostkę wspomagającą działalność Zgromadzenia. Dom działał na podstawie regulaminu organizacyjnego zatwierdzonego przez Przełożoną Generalną Zgromadzenia. Zarządzanie Domem powierzano siostrze powołanej przez Przełożoną Generalną Zgromadzenia. (akta kontroli str. 3-7, 8-30, 31-49)

1.2. Dom w 2016 r. dysponował 18 miejscami schronienia, a w latach 2017-2019 (I półrocze) 14 miejscami schronienia dla osób (matek, ojców lub opiekunów małoletnich dzieci) przyjętych na podstawie decyzji Starosty. Miejsce schronienia w Domu stanowił pokój przystosowany do pobytu i spania osoby dorosłej z dzieckiem lub dziećmi. (akta kontroli str. 8-30, 31-49)

W okresie objętym kontrolą ze schronienia w Domu skorzystało:

- w 2016 r. – 35 osób, w tym 18 dorosłych i 17 dzieci,
- w 2017 r. – 42 osoby, w tym 21 dorosłych i 21 dzieci,
- w 2018 r. – 34 osoby, w tym 18 dorosłych i 16 dzieci,
- w I półroczu 2019 r. – 21 osób, w tym 11 dorosłych i 10 dzieci.

Spośród ww., ze schronienia w Domu skorzystało w poszczególnych latach odpowiednio:

- siedem, pięć, cztery i jedna – kobiet w ciąży,
- 11, 15, 13 i osiem – matek w wieku do 25 lat z małoletnimi dziećmi,
- zero, jedna, jedna i dwie - matki powyżej 25 lat z małoletnimi dziećmi,

⁸ Od 1 stycznia 2018 r. były opracowywane indywidualne programy usamodzielniania.

⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1186, ze zm., dalej: *Prawo Budowlane*.

¹⁰ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1347.

¹² Dz. U. z 2019 r., poz. 688 ze zm.

– siedem, jedna, dwie i jedna – małoletnie matki lub kobiety w ciąży.

Wszystkie osoby przyjęte zostały na podstawie skierowania ośrodka pomocy społecznej właściwego dla miejsca jej zamieszkania oraz na podstawie decyzji Starosty. W całym okresie objętym kontrolą nie było osób przyjętych w trybie interwencyjnym. (akta kontroli str. 8-30)

1.3. W okresie objętym kontrolą Zgromadzenie realizowało zadanie publiczne polegające na zapewnieniu miejsc schronienia w Domu dla matek z małoletnimi dziećmi do lat pięciu i kobiet w ciąży pochodzących z różnych gmin na podstawie dwóch umów zawartych 26.02.2014 r. i 22.02.2017 r. pomiędzy Zgromadzeniem i Powiatem Polickim¹³ na zadanie pod tytułem „Prowadzenie ośrodka wsparcia – domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży” na okresy trzyletnie.

W § 3 ust. 4 umów, Powiat zobowiązał się i przekazywał w ustalonych terminach na realizację zleconego zadania publicznego dotację. Wysokość dotacji wynikała z liczby mieszkanek Domu, okresu pobytu ustalonego decyzjami administracyjnymi Starosty z uwzględnieniem zasad ustalania odpłatności zgodnych z przepisami ustawy o pomocy społecznej.

W latach 2016 – 2019 na konto DMD wpłynęły dotacje w transzach miesięcznych w łącznej wysokości 280 746 zł na każdy rok. Dotacja podlegała rozliczeniu i jej ostateczna wysokość była uzależniona od faktycznego pobytu matki w DMD, co potwierdzane było w miesięcznych wykazach mieszkanek.

W poszczególnych latach Zgromadzenie wykorzystało środki w wysokości odpowiednio: 248.311 zł, 187.051 zł, 211.054 zł i 141.799 (do 30 czerwca 2019 r.), w tym głównie na wyżywienie, media, oraz wynagrodzenia pracowników i specjalistów zewnętrznych. (akta kontroli str. 8-30, 80-116, 117-150)

Spośród miejsc schronienia, którymi dysponował Dom w latach 2018-2019 wszystkie przeznaczone były do dyspozycji Starosty. Przyjmowane były do DMD również osoby spoza powiatu polickiego i województwa zachodniopomorskiego.

(akta kontroli str. 8-30)

Zgromadzenie nie zawierało porozumień o współpracy z innymi gminami, które dotyczyłoby udostępnienia miejsc w Domu. Przyjmowanie osób spoza Powiatu odbywało się na podstawie decyzji administracyjnej Starosty.

(akta kontroli str. 8-30)

1.4. Zasady pobytu i udzielania wsparcia obowiązujące w Domu zostały określone w regulaminie organizacyjnym Domu, w tym m.in.: zasady organizacji; zarządzania i finansowania DMD; standard usług świadczonych przez Dom; prawa i obowiązki mieszkanek; zasady przyjęcia, odwiedzin, opuszczenia i wydalenia ich z Domu. Określały je również inne dokumenty ośrodka: regulamin mieszkanek; zasady obowiązujące w Domu; procedury postępowania w ośrodku; plan dnia; regulamin pracy zespołu interdyscyplinarnego ds. opracowania planu usamodzielnienia, a także zarządzenia Dyrektora DMD. (akta kontroli str. 8-30, 31-79)

1.5. Zgodnie z rozdz. I § 5 ust. 1 regulaminu organizacyjnego DMD, obowiązującym do 15 kwietnia 2018 r. Dom zapewniał całonocowy pobyt kobietom w ciąży i matkom z małoletnimi dziećmi w wieku do pół roku, w wyjątkowych przypadkach do dwóch lat, a w regulaminie obowiązującym od 16 kwietnia 2018 r. – zapewniał pobyt matkom z dziećmi do lat pięciu. Powyższe ograniczenia wiekowe dotyczące dzieci nie wynikały z przepisów ustawy o pomocy społecznej oraz rozporządzenia w sprawie DMD i nie zostały zawarte w ofertach i uwzględnione w umowach o realizację zadania publicznego. Starosta w okresie objętym kontrolą kierował do DMD kobiety w ciąży

¹³ dalej: Powiat.

(w tym małoletnie) oraz kobiety z małoletnimi dziećmi do lat dwóch, którym Dom udzielił schronienia. W okresie badanym nie było przypadku kierowania do DMD matek z dziećmi powyżej dwóch lat. Wszystkie skierowane matki z dziećmi były przyjęte niezależnie od wieku dziecka. (akta kontroli str. 31-49, 810)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że *nieznana jest jej przyczyna takich zapisów w ww. dokumentach. Zapisy te były dokonywane i weryfikowane za poprzednich dyrektorów ośrodka. Obecnie nowy dyrektor jest w trakcie opracowania nowego regulaminu zgodnego z rozporządzeniem w sprawie DMD.* (akta kontroli str. 353-379)

W okresie objętym kontrolą nie było przypadków skierowania ojców (opiekunów) z małoletnimi dziećmi, przy czym Dom był przygotowany organizacyjnie także na ich przyjęcie. (akta kontroli str. 8-30, 810)

1.6. Zgodnie z II rozdz. § 6 i 7 regulaminu organizacyjnego DMD powinien i zapewniał realizację standardów określonych w § 3 ust. 1 pkt 1-3 i ust. 2 rozporządzenia w sprawie DMD m.in.:

- całodobowy, okresowy pobyt w umeblowanym pokoju, pościel, ręczniki, środki czystości i wyżywienie, dostęp do kuchni, dodatkowego pomieszczenia do sporządzania posiłków, łazienki, jadalni, pokoju dziennego pobytu, pralni oraz suszarni,
- umożliwienie korzystania z zajęć terapeutycznych, psychologicznych i pedagogicznych, wsparcia pracownika socjalnego itp.,
- uzyskania pomocy w załatwieniu spraw osobistych,
- godne traktowanie i uczestniczenie w podejmowaniu decyzji, podmiotowe traktowanie ze strony personelu, swobodę wyrażania poglądów,
- podtrzymywania więzi z rodziną,
- pomoc w pielęgnacji dziecka.

Do obowiązków mieszkanek określonych w rozdz. IV § 14 regulaminu należało m.in. podjęcie dyżurów związanych z utrzymaniem i funkcjonowaniem Domu, utrzymanie porządku wokół siebie i dziecka, dbanie o wygląd zewnętrzny oraz higienę osobistą, przestrzeganie zasad współżycia społecznego, norm i zasad obowiązujących w Domu, współdziałanie z personelem. Ponościły one odpowiedzialność za zdrowie i bezpieczeństwo swoje i dzieci (z wyjątkiem niepełnoletnich mieszkanek i ich dzieci, które miały wyznaczonych opiekunów prawnych). (akta kontroli str. 31-49)

Zakres realizacji zadania publicznego pod tytułem „Prowadzenie ośrodka wsparcia – domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży” polegającego na zapewnieniu miejsc w Domu określono szczegółowo w ofertach do umów. Było to m.in.: zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, wykształcenie prawidłowych postaw umożliwiających sprawne funkcjonowanie w społeczeństwie, likwidacja zachowań negatywnych, wyrabianie umiejętności wykonywania prac domowych, wyrabianie nawyków higienicznych i zdrowego stylu życia, przygotowanie do pełnienia roli matki, pomoc w nawiązaniu lub odbudowaniu relacji z członkami rodziny, pomoc w uregulowaniu spraw urzędowych, umożliwienie nieletnim matkom ukończenia edukacji, aktywizacja zawodowa i wyjście z bezdomności.

(akta kontroli str. 80-90, 117-124)

1.7. Zgodnie z postanowieniami § 6 umów o realizację zadania publicznego Zgromadzenie zobowiązało się m.in. do informowania, że zadanie jest współfinansowane ze środków otrzymanych z budżetu Powiatu we wszystkich materiałach, publikacjach, informacjach dla mediów, ogłoszeniach oraz wystąpieniach publicznych dotyczących realizowanego zadania publicznego oraz umieszczania logo Powiatu lub informacji na wszystkich materiałach,

w szczególności promocyjnych, informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych dotyczących realizowanego zadania. (akta kontroli str. 80-90, 117-124)

Informacje dotyczące Domu były zamieszczone w ulotkach promocyjnych wydanych przez Zgromadzenie wraz z informacją o tym, że zadanie jest dofinansowane ze środków Powiatu. Na stronie internetowej Powiatu zamieszczono informacje o Domu i źródłach finansowania jego działalności. (akta kontroli str. 151-153, 810)

Dom sporządzał i terminowo przekazywał częściowe i końcowe sprawozdania z wykonania zadania publicznego wymagane umowami zawartymi z Powiatem, które obowiązywały w kontrolowanym okresie. Terminy składania sprawozdań określono w § 8 umów o realizację zadania publicznego.

Badanie sprawozdania końcowego za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r. i 29 sprawozdań częściowych (miesięcznych) za okres od 1 stycznia 2017 r. do 30 czerwca 2019 r. wykazało, że przekazane były terminowo i były kompletne, tj. zawierały informacje zgodnie z wymaganym wzorem sprawozdania¹⁴. Ośrodek przekazywał również comiesięczny wykaz osób w nim przebywających.

(akta kontroli str. 8-30, 154-231, 810)

W latach 2016-2019 (30.06.) w DMD przeprowadzono łącznie 10 kontroli zewnętrznych, z tego:

- pięć dotyczyło funkcjonowania ośrodka, jakości świadczonych usług, spełniania standardów określonych w przepisach prawa, w tym rozporządzenia w sprawie DMD oraz realizacji zadania publicznego. Dwie z tych kontroli przeprowadzili kontrolerzy Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie¹⁵, a trzy pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Policach¹⁶,
- jedna dotyczyła przestrzegania praw dziecka w DMD i została przeprowadzona przez Biuro Rzecznika Praw Dziecka w Warszawie,
- trzy zostały przeprowadzone przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Policach¹⁷ i dotyczyły stanu sanitarnego obiektów ośrodka oraz przestrzegania przepisów sanitarno-higienicznych,
- jedna przeprowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie dotyczyła m.in. prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenie społeczne i innych składek, ustalania uprawnień do świadczeń i ich wypłacania.

W trakcie kontroli doraźnej ZUW przeprowadzonej w DMD w listopadzie 2017 r. stwierdzono nieprawidłowości polegające na: braku wymaganych kwalifikacji u pracownika socjalnego; nieopracowywanie programów usamodzielnienia mieszkanki; niewystąpienie do sądu o ustanowienie opiekuna prawnego dla dziecka jednej z niepełnoletnich matek; nierealizowanie obowiązku szkolnego przez semestr przez jedną małoletnią matkę; powierzanie opieki nad dziećmi niepełnoletnich uczących się matek innym mieszkankom Domu; ograniczanie kontaktów niepełnoletnich matek z rodzinami do dwóch dni w tygodniu. Wydano zalecenia pokontrolne, które DMD zrealizował.

W pozostałych kontrolach nie stwierdzono nieprawidłowości i nie sformułowano wniosków i zaleceń pokontrolnych. (akta kontroli str. 8-30, 232-330)

¹⁴ Zgodnie z postanowieniami umów o realizację zadania publicznego, wymagane były odpowiednio sprawozdania zgodne ze wzorem stanowiącym załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oferty i ramowego wzoru umowy dotyczących realizacji zadania publicznego oraz wzoru sprawozdania z wykonania tego zadania (Dz. U. z 2011 r. Nr 6, poz. 25) i załącznik Nr 5 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U. poz. 1300).

¹⁵ Dalej: ZUW.

¹⁶ Dalej: PCPR.

¹⁷ Dalej: PPIS.

1.8. Na prowadzenie Domu w latach 2016-2019 (I półrocze) Zgromadzenie poniosło wydatki w wysokości:

- 312,99 tys. zł w 2016 r., z czego: 87,00 % sfinansowano z dotacji celowych i podmiotowej Powiatu na prowadzenie DMD i dotacji celowej Wojewody Zachodniopomorskiego¹⁸ oraz 13,00 % – z otrzymanych darowizn i wpłat statutowych;
- 282,11 tys. zł w 2017 r., z czego: 74,67 % sfinansowano z dotacji celowych i podmiotowej na prowadzenie DMD i dotacji celowej Wojewody Zachodniopomorskiego oraz 25,33 % – z otrzymanych darowizn i wpłat statutowych;
- 322,74 tys. zł w 2018 r., z czego: 75,53 % sfinansowano z dotacji celowych i podmiotowej Powiatu na prowadzenie DMD i dotacji celowych Wojewody Zachodniopomorskiego oraz 24,47 % – z otrzymanych darowizn i wpłat statutowych;
- 169,31 tys. zł w I półroczu 2019 r., z czego: 83,75 % sfinansowano z dotacji podmiotowej Powiatu na prowadzenie DMD oraz 16,25 % – z otrzymanych darowizn i wpłat statutowych.

Ww. koszty stanowiły w całości wydatki bieżące, ponoszone m.in.:

- z tytułu zatrudnienia personelu – 170,5 tys. zł w 2016 r., 171,0 tys. zł w 2017 r., 167,6 tys. zł w 2018 r., 88,9 tys. zł w I półroczu 2019 r.,
- na wyżywienie – odpowiednio: 41,1 tys. zł, 28,2 tys. zł, 31,0 tys. zł i 20,0 tys. zł,
- koszty eksploatacji – odpowiednio: 49,0 tys. zł, 33,1 tys. zł, 62,0 tys. zł oraz 28,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 8-30, 811-812)

1.9. Trzy budynki¹⁹, w których mieścił się Dom nie były poddawane w latach 2016-2018 okresowym kontrolom stanu technicznego wymaganych art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a i pkt. 2 ustawy Prawo budowlane. Dwa z trzech obiektów nie miały też założonych ksiąg obiektów budowlanych, o których mowa w art. 64 ust. 1 ww. ustawy.

Przeprowadzone w trakcie kontroli NIK oględziny obiektów wykorzystywanych przez DMD do udzielenia schronienia matkom z małoletnimi dziećmi lub kobietom w ciąży wykazały, że budynki były utrzymane w stanie nadającym się do użytkowania.

(akta kontroli str. 8-30, 331-346, 347-352, 810)

Ponadto ww. oględziny wykazały, że obiekty użytkowane przez DMD nie były przystosowane dla osób z niepełnosprawnością ruchową. W dwóch dwupiętrowych budynkach z pomieszczeniami mieszkalnymi nie było urządzeń technicznych zapewniających dostęp do pomieszczeń użytkowych na piętrach, a przed drzwiami wejściowymi znajdowały się podesty stanowiące ok. 15 cm próg. W żadnym z trzech budynków nie było pomieszczenia higienicznosanitarnego przystosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych²⁰. W ofertach na realizację zadania publicznego i w umowach o realizację tego zadania nie zawarto zobowiązań do zapewnienia warunków dla osób z niepełnosprawnością ruchową.

(akta kontroli str. 8-30, 80-90, 117-124, 331-346)

¹⁸ Na realizację Programu współpracy Wojewody zachodniopomorskiego z podmiotami niepublicznymi działającymi w zakresie pomocy społecznej. Wojewoda przyznał dotacje w kwocie 24,0 tys. zł w 2016 r., 13,6 tys. zł w 2017 r. i 25,2 tys. zł, które wykorzystywano na opłacenie mediów (olej napędowy grzewczy, energia elektryczna, woda, ścieki i c.o.).

¹⁹ Dwa budynki z pomieszczeniami mieszkalnymi oraz budynek gospodarczy były własnością Zgromadzenia, które wybudowane zostały przed 16 grudnia 2002 r. i nie były po tym terminie przystosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zgromadzenie w ofertach o realizację zadania publicznego nie deklarowało, że w obiektach tych udzielane będzie schronienie dla matek z małoletnimi dziećmi, które są osobami niepełnosprawnymi. W badanym okresie Starostwo nie kierowało do DMD osób z niepełnosprawnością ruchową.

²⁰ Pomieszczenia sanitarnohigieniczne nie miały m.in. wymaganej przestrzeni manewrowej i uchwytów ułatwiających korzystanie.

Dyrektor Domu wyjaśnił, że *budynki nie były modernizowane i przystosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych, gdyż z umów dotacji na realizację zadania publicznego nie wynikał obowiązek zapewnienia warunków dostępności w ww. budynkach dla osób z niepełnosprawnością ruchową. W latach objętych kontrolą nie było przypadku przyjęcia osoby niepełnosprawnej ruchowo, ani odmowy przyjęcia takiej osoby.* (akta kontroli str. 8-30)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgromadzenie w okresie objętym kontrolą nie założyło i nie prowadziło ksiąg dwóch obiektów budowlanych, z trzech budynków użytkowanych przez DMD, które wymagane były przepisami art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane.

(akta kontroli str. 8-30, 331-346, 347-352)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że *nieznana jest jej przyczyna niezłożenia ksiąg obiektów budowlanych z powodu dwukrotnej wymiany dyrektorów ośrodka. Obecny dyrektor nie posiadał wiedzy o konieczności założenia wyżej wymienionych dokumentów. Na obecną chwilę zlecono firmie zewnętrznej założenie ksiąg dwóch obiektów budowlanych zgodnie z ustawą Prawo budowlane.* (akta kontroli str. 353-379)

2. Zgromadzenie w okresie objętym kontrolą nie poddawało trzech budynków DMD kontrolom okresowym (jednorocznym i pięcioletnim), polegającym na sprawdzeniu stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy warunków atmosferycznych i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, wymaganych przepisami art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a i pkt. 2 ustawy Prawo budowlane.

(akta kontroli str. 8-30, 331-346)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że *nieznana jest jej przyczyna nie prowadzenia przeglądów okresowych obiektów budowlanych DMD z powodu dwukrotnej wymiany dyrektorów ośrodka. Obecny dyrektor nie posiadał wiedzy o konieczności przeglądów okresowych obiektów budowlanych DMD. Na obecną chwilę zlecono zewnętrznej firmie realizację przeprowadzania wyżej wymienionych przeglądów.* (akta kontroli str. 353-379)

OCENA CZĄSTKOWA

Zgromadzenie zapewniło w prowadzonym DMD w Karwowie schronienie i niezbędne wsparcie matkom z małoletnimi dziećmi i kobietom w ciąży skierowanym decyzjami Starosty zgodnie przepisami ustawy ops oraz zasadami określonymi w zawartych umowach z Powiatem na realizację zadania publicznego. Otrzymane środki dotacji były wydatkowane zgodnie z ich przeznaczeniem oraz były prawidłowo i terminowo rozliczone. W badanym okresie w DMD nie przeprowadzało okresowych kontroli budynków, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a i pkt. 2 Prawa budowlanego, a dwa budynki z trzech nie miało założonych ksiąg obiektów budowlanych, wymaganych art. 64 ust. 1 ww. ustawy.

OBSZAR

2. Zapewnienie w miejscu schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży odpowiedniego standardu usług

2.1. Mieszkańcom domu zapewniono warunki bytowe wymagane § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie DMD, tj. zapewniono:

- całodobowy, okresowy pobyt,

- odrębne jednoosobowe pomieszczenia do spania oraz dwa wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego dla mieszkanek z dziećmi²¹,
- pokoje dla mieszkanek w ciąży przeznaczone maksymalnie dla dwóch osób oraz wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego,
- pięć ogólnodostępnych łazienek i cztery łazienki w pokojach, proporcjonalnie do liczby mieszkańców²²,
- jedną ogólnodostępną kuchnię do samodzielnego sporządzania posiłków,
- dwa dodatkowe pomieszczenie do sporządzania i spożywania drobnych posiłków²³,
- jedno pomieszczenie do prania i jedno do suszenia.

Pokoje (pomieszczenia do spania) i wspólne pomieszczenia do pobytu dziennego przystosowano do celów mieszkalnych. Pokoje wyposażone były m.in. w łóżka dla dorosłych, łóżeczka dla dzieci, szafy lub meblościanki, szafki lub komody, biurka lub stoliki, lampki nocne, krzesła, grzejniki, przewijaki, zabawki. W budynku głównym dla mieszkanek było przeznaczonych 10 pokoi o łącznej powierzchni 135,6 m² (o powierzchni od 11,2 m² do 16,4 m²), a w „nowym” budynku – cztery pokoje o łącznej powierzchni 62,3 m² (o powierzchni od 12,8 m² do 19,5 m²). Powierzchnia przypadająca na 1 osobę dorosłą z dziećmi przewidzianą do zakwaterowania wynosiła 14,1 m².

Łazienki były wyposażone m.in. w prysznic, toaletę, umywalkę, lustro, brodzik, podstawki pod zlewy, nocniki i podkładki dla dzieci oraz środki czystości: żel lub płyn do WC, mleczko do czyszczenia, płyn uniwersalny do powierzchni płaskich, płyn do szyb (które znajdowały się w oddzielnym wspólnym zamykanym pomieszczeniu, aby dzieci nie miały do nich dostępu). Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Domu – mieszkańcom zapewniono swobodne korzystanie z łazienek każdego dnia przez całą dobę.

Pomieszczenia wspólne do pobytu dziennego wyposażone były m.in. narożniki, fotele, ławy, dywany, telewizor, zabawki dla dzieci.

Kuchnia wyposażona była m.in. w lodówkę, kuchenkę gazową, kuchenkę elektryczną, czajnik, mikrofalówkę, meble kuchenne, zlewozmywak, naczynia, kosz na śmieci oraz zapewniano w niej środki czystości: płyn do naczyń, mleczko do czyszczenia, płyn uniwersalny do powierzchni płaskich, płyn do szyb (środki te znajdowały się w oddzielnym pomieszczeniu). Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Domu – mieszkańcom zapewniono swobodne korzystanie z kuchni w czasie pracy siostry kucharki, przy czym zalecono aby w kuchni nie przebywały dzieci.

Dodatkowe pomieszczenia do sporządzania i spożywania drobnych posiłków wyposażone były m.in. w meble kuchenne, zlewozmywaki, kuchenkę mikrofalową, czajnik elektryczny, wyparacz do butelek, naczynia, lodówkę, termos, środki czystości i krzeselka dla dzieci. Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Domu – mieszkańcom zapewniono swobodne korzystanie z tych pomieszczeń każdego dnia w godzinach od 7:00-20:00, przy czym zalecono, aby dzieci przebywały tam pod opieką swoich matek.

Pralnia wyposażona była m.in. w umywalkę, jedną pralkę automatyczną, jedną pralnicę przemysłową, wanianki, wiadra, szafkę na środki piorące zamykaną na klucz. Pralnia była dostępna od poniedziałku do soboty. Suszarnia wyposażona była m.in. w suszarki i linki do rozwieszania odzieży. Pomieszczenia pralni i suszarni były zamykane na klucz, który był umieszczony poza zasięgiem dzieci.

²¹ Po jednym w „głównym budynku” i w „nowym budynku”.

²² Wymagana jest odpowiednio jedna łazienka na pięć osób.

²³ Po jednym w „głównym budynku” i w „nowym budynku”.

Pomieszczenia były wyposażone w oświetlenie elektryczne i grzejniki, były czyste i zadbane. Elementy wyposażenia pomieszczeń były sprawne i zapewniono w nich nieograniczony dostęp do zimnej i ciepłej wody.

(akta kontroli str. 331-346, 380-419, 420-618)

Wg stanu na dzień 2 września 2019 r. w Domu zakwaterowanych było łącznie 19 osób, w tym 9 matek i 10 dzieci. Każda matka ze swoim dzieckiem zakwaterowana była w odrębnym pokoju.

Liczba osób przebywających w Domu w badanym okresie wynosiła:

- w ostatnim dniu lutego 2016 r. – 13 osób (siedem matek i sześcioro dzieci),
 - w ostatnim dniu grudnia 2016 r. – 18 osób (dziewięć matek i dziewięcioro dzieci),
 - w ostatnim dniu lutego 2017 r. – 18 osób (dziewięć matek i dziewięcioro dzieci),
 - w ostatnim dniu grudnia 2017 r. – 8 osób (cztery matki i czworo dzieci),
 - w ostatnim dniu lutego 2018 r. – 8 osób (cztery matki i czworo dzieci),
 - w ostatnim dniu grudnia 2018 r. – 19 osób (10 matek i dziewięcioro dzieci),
 - w ostatnim dniu lutego 2019 r. – 16 osób (osiem matek i ośmioro dzieci),
- i nie przekraczała liczby osób przewidzianych do zakwaterowania w DMD.

(akta kontroli str. 380-419)

2.2. W ofercie na wykonanie zadania publicznego i obecnie obowiązującej umowie o realizację zadania publicznego nie zawarto zapisów zobowiązujących Zgromadzenie do zapewnienia w Domu standardów usług innych niż określone rozporządzeniem DMD.

Przy Domu zorganizowano ponad standard dwa place zabaw z urządzeniami do zabawy, na których mogą odbywać się spotkania i zabawy plenerowe. W Domu były pokoje gościnne, pomieszczenia do tzw. pracy cichej lub zajęć indywidualnych, np. edukacyjnych, gabinety psychologa i terapeuty, biblioteka. Ponadto w Domu był dostęp do Internetu.

(akta kontroli str. 331-346, 380-419, 420-618)

2.3. W latach 2016 -2019 Domem kierowały kolejno dwie osoby, które posiadały staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej wymagany art. 122 ust. 1 ustawy ops.

Do realizacji zadania publicznego przez DMD zgłoszono psychologa, terapeutę, pracownika socjalnego, pielęgniarkę, dwóch opiekunów-wychowawców, pedagoga, kucharza-magazyniera, pracownika gospodarczego.

W badanym okresie Dyrektorzy Domu, psychologzy, terapeuci, pedagodzy, pracownicy socjalni, wychowawcy-opiekunowie posiadali wyższe wykształcenie specjalistyczne, a pracownik socjalny zatrudniony w latach 2018-2019 posiadał wykształcenie wymagane art. 116 ust. 1 ustawy ops. Pełnych kwalifikacji kierunkowych nie posiadał pracownik socjalny zatrudniony w DMD w okresie 2016-2018. W całym okresie obowiązywania umów dotyczących zadania publicznego zapewniono realizację usług przez zgłoszoną w ofertach kadrę.

(akta kontroli str. 380-419, 619-646)

Personel Domu wykonywał zadania realizowane przez DMD w oparciu o świadczenie pracy z tytułu umowy o pracę na czas nieokreślony, umów zleceń, a sześciu pracowników pracujących w tym okresie świadczyło również część usług w ramach wolontariatu. Zgromadzenie zawarło z nimi 11 porozumień/umów o wolontariacie w zakresie dotyczącym wyłącznie wsparcia działalności Domu (praca socjalna, obowiązki pielęgniarki, prowadzenie zajęć psychologicznych, terapeutycznych, pedagogicznych oraz spotkań mediacyjnych z rodzinami mieszkanki).

(akta kontroli str. 380-419, 647-678)

2.4. Stosownie do § 3 ust. 1 pkt 1 lit b rozporządzenia w sprawie DMD, zapewniono odizolowanie mieszkańców Domu od osób z zewnątrz. Teren wokół

DMD był ogrodzony i monitorowany, furtka zamknięta na klucz, a przy furtce zainstalowany był dzwonek przyzywowy. (akta kontroli str. 380-419, 420-618)

Z wyjaśnień Dyrektora Domu wynikało, że mieszkańcom Domu świadczone usługi w zakresie interwencyjnym i opiekuńczo-wspomagającym, stosownie do § 3 ust. 1 pkt 1 lit. c-f i pkt 3 rozporządzenia w sprawie DMD, i tak:

- w przypadku pojawienia się na terenie lub w okolicy osoby mogącej być sprawcą przemocy, wyzwana była Policja. Przez całą dobę sprawowany był nadzór przez personel placówki (siostry, pracownicy, mieszkanki). Z mieszkankami mogli osobiście kontaktować się wszyscy, z którymi mieszkanki życzyły sobie spotkać się. Odwiedziny odbywały się w środy i niedziele w godzinach popołudniowych lub w innej porze - na życzenie. Spotkania takie odbywały się na zewnątrz na terenie przeznaczonym do rekreacji lub w wyznaczonych miejscach: na korytarzu lub pomieszczeniach dziennego pobytu;
- nie zatrudniono i nie współpracowano na stałe z psychiatrą. Personel placówki, w tym psycholog, terapeuta i wychowawca na podstawie obserwacji i rozmów weryfikowali, czy osoby nie wymagają opieki psychiatrycznej. W wymaganych (skrajnych) przypadkach osoby kierowane były do szpitala lub do lekarza specjalisty i objęte opieką psychiatryczną;
- wspieraniem mieszanek w rozwiązywaniu osobistych problemów zajmowali się zatrudnieni w placówce psycholog, terapeuta, wychowawca-opiekun i pracownik socjalny. W razie potrzeby mieszkańcy kierowani byli do instytucji z zewnątrz. Na podstawie rozmów z mieszkańcami diagnozowano ich potrzeby i oczekiwania. Pracownicy udzielali m.in. wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, pomagali w poszukiwaniu szkoły, znalezieniu odpowiedniej oferty pracy, kursu czy szkolenia. Ponadto personel Domu motywował mieszkanki do samodzielności w powyższym zakresie podczas codziennych spotkań indywidualnych;
- każda mieszkanka na życzenie miała możliwość skorzystania z indywidualnej konsultacji psychologa lub terapeuty. Rozmowy takie były proponowane przez personel podczas codziennych kontaktów z mieszkankami. Z takich konsultacji psycholog i terapeuta sporządzali sprawozdania miesięczne i roczne;
- Dom współpracował z ośrodkami udzielającymi wsparcia specjalistycznego, w tym ze Stowarzyszeniem „Zrozumieć”, Stowarzyszeniem „Pomagamy Zrozumieć”, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Szczecinie, Fundacją E- medycyna, Komitetem Organizacyjnym przy Okręgowej Izbie Lekarskiej „Lekarze Dzieciom”, Akademią Zdrowia w Przecławiu, Szpitalem Zdroje - projekt „Mama solo”;
- informowano mieszkanki o możliwości udziału w kursach i szkoleniach zgodnie z ofertami, które wpływały do Domu;
- w DMD zatrudniony był pracownik socjalny, do zadań którego należało m.in. sporządzanie wniosków, pomoc w uzyskaniu świadczeń oraz pomoc w prowadzeniu spraw urzędowych i sądowych, w uzyskaniu lokalu socjalnego. Ponadto, w zależności od potrzeb, asystował on w załatwianiu spraw mieszanek poza ośrodkiem;
- w ośrodku monitorowano sytuację mieszkańców (matek i dzieci), którzy korzystali z podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Pracownicy przeprowadzali wywiad z mieszkanką, a w przypadku skierowania do lekarza specjalisty, monitorowali uczestnictwo i dalsze leczenie. Każdorazowo w przypadku pobytu w szpitalu pobierany był wypis celem weryfikacji dalszego postępowania, który gromadzono w aktach osobowych matki;
- mieszkanki wspierano w sprawach związanych z prawidłową opieką nad dziećmi, prawidłowym ich rozwojem i zdrowiem. Działania takie prowadzone były na bieżąco podczas kontaktów pracowników Domu z mieszkankami,

w szczególności udzielane były porady, instruktaż, korygowane złe nawyki. W niektórych przypadkach mieszkanki były kierowane do szkoły dla rodziców. Ponadto prowadzona była współpraca w tym zakresie z ww. stowarzyszeniami;

- dzieci mieszanek nie były poddawane obserwacji pod kątem powielania ewentualnych złych wzorców od rodziców. Pracownicy obserwowali stosunek mieszanek do własnych dzieci podczas bieżącej pracy i codziennych kontaktów. W przypadku zaobserwowania złych zachowań zwracana była uwaga mieszkance przez personel. W bardziej niepokojących przypadkach proponowana była konsultacja z psychologiem lub podjęcie terapii. W skrajnych przypadkach (np. agresja) informowany był pracownik ośrodka pomocy społecznej, Policja lub pogotowie. Przypadki interwencji dokumentowane były notatkami służbowymi, które załączano do akt osobowych;
- w celu umożliwienia i ułatwienia w przyszłości samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego mieszkanki angażowano do prac na rzecz Domu, m.in.: prac porządkowych, organizacji uroczystości i świąt oraz uczestniczenia w przygotowywaniu posiłków. Mieszkanke z udziałem siostr organizowały pracę poprzez wspólne uzgadnianie i opracowanie harmonogramów dotyczących podziału prac. Siostry sprawdzały ich wykonanie. Podział obowiązków miał charakter rotacyjny, a mieszkanki (z wyjątkiem kobiet w wysokiej ciąży i połogu) uczestniczyły w ww. pracach. Mieszkanke z pomocą siostr przygotowywały posiłki dla noworodków, niemowląt i najmłodszych dzieci;
- za zgodą mieszanek lub na ich życzenie podejmowane były próby kontaktu i współpracy z rodzinami mieszanek lub ojcami dzieci w celu poprawy relacji. Motywowano także mieszkanki do nawiązania kontaktu i poprawy relacji z tymi osobami. Proponowane były wizyty rodziny w Domu w celu prowadzenia mediacji, rozmów wspierających, spotkań z psychologiem i uczestnictwa w okolicznościowych uroczystościach;
- personel Domu opiekował się dziećmi w czasie choroby rodzica. Nie wystąpiły w badanym okresie przypadki wymagające pielęgnacji dorosłych w czasie choroby. Chorymi dziećmi z pomocą siostr opiekowały się matki. Mieszkańcy zwykle w przypadku choroby pomagali sobie wzajemnie przy pielęgnacji. W przypadku choroby możliwa była także pomoc personelu ośrodka np. przy wymianie pościeli, kołdry, ręczników, w koniecznych przypadkach także przy podaniu posiłku czy leku. Mieszkanke we własnym zakresie zaopatrywały się w leki. W wyjątkowych przypadkach Zgromadzenie finansowało zakup leków na receptę mieszkankom nie posiadającym środków finansowych. Zwracano kobietom uwagę np.: podczas obchodów, aby leki były przechowywane poza zasięgiem dzieci. Nie opracowano procedur w zakresie wydawania leków. Dom nie kupował i nie gromadził leków poza lekami zakupionymi dla mieszkańców na podstawie ich recept (w przypadku braku środków finansowych na ich zakup przez mieszkanki). Personel Domu kontaktował się z placówkami leczniczymi i lekarzami i pomagał w umawianiu wizyt u lekarza. DMD nie prowadził stałej współpracy w tym zakresie z lekarzami czy placówkami leczniczymi;
- Dom oferował pomoc w dostarczeniu korespondencji na pocztę, transport w związku z załatwianiem spraw urzędowych i sądowych, wizyty u lekarzy. W związku z poszukiwaniem pracy lub doksztalcaniem (kursy i szkolenia) mieszkanki dojeżdżały samodzielnie. Zgromadzenie dysponowało samochodem i w koniecznych przypadkach (np. nagłych, brak środków finansowych na zakup biletu) była możliwość skorzystania z tego transportu. W wyjątkowych przypadkach była także możliwość zakupienia biletu komunikacji miejskiej na koszt Zgromadzenia;

- podstawowe, indywidualne potrzeby mieszkańców były uwzględniane i zaspokajane na bieżąco według zgłaszanych potrzeb. Dom był wyposażony w podstawowe artykuły lub miał możliwość ich pozyskania od darczyńców;
- w badanym okresie nie wystąpiły przypadki braku pożywienia, w tym mleka dla dzieci (noworodków i niemowląt);
- w DMD była możliwość przygotowywania alternatywnych posiłków dla mieszkańców uwzględniających ich indywidualnych potrzeby, np. w wyniku alergii pokarmowej matki lub dziecka;
- Pracownicy Domu udzielali pomocy w organizacji imprez okolicznościowych i uroczystości, a okazjonalnie, w miarę możliwości organizowali grupowe jednodniowe wyjazdy rekreacyjne z opiekunami, spacery oraz wspólne zabawy i zajęcia w okolicy Domu;
- w Domu zagwarantowano mieszkańcom przestrzeganie ich praw osobistych, a jedyne ograniczenia mogły wynikać z regulaminu organizacyjnego i innych przepisów porządkowych, do których przestrzegania zobowiązały się mieszkanki w momencie przyjęcia do ośrodka. Zgłaszane przypadki ograniczenia praw osobistych dotyczyły jedynie tych wynikających z regulaminu. Pomimo, że placówka jest ośrodkiem katolickim, nie ograniczano mieszkankom wolności wyrażania swoich poglądów i wolności praktykowania wyznania. Do Domu przyjmowane były osoby bez względu na światopogląd i wyznanie i nie stosowano obowiązku uczestnictwa w praktykach religijnych na terenie DMD;
- mieszkanki Domu miały możliwość deponowania wartościowych rzeczy osobistych oraz własnych środków finansowych, z której korzystały niektóre matki. W badanym okresie nie stwierdzono przypadków pozbawienia mieszanek prawa do dysponowania własnymi pieniędzmi;
- w okresie objętym kontrolą miały miejsce przypadki naruszenia przez mieszkanki regulaminu i zasad obowiązujących w Domu. Co do zasady przypadki takie były dokumentowane w formie notatki służbowej i gromadzone w teczce osobowej. W sytuacji naruszeń przeprowadzane były rozmowy w celu skorygowania zachowania mieszkanki. W przypadku częstego nieprzestrzegania regulaminu i porządku w ośrodku zawiadamiane były Policja, właściwy ośrodek pomocy społecznej lub sąd, przypadki negatywnych zachowań były omawiane z samą mieszkanką na zespole ds. okresowej oceny sytuacji mieszanek;
- w okresie objętym kontrolą przyjęto do DMD 15 osób małoletnich, wszystkie na podstawie postanowienia sądu rodzinnego, w tym 10 z instytucjonalnej pieczy zastępczej, placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych. W odniesieniu do ww. mieszanek DMD zapewniał im swobodną możliwość kontaktowania się z najbliższą rodziną poprzez nieograniczone kontakty telefoniczne i odwiedziny na terenie ośrodka. DMD zapewniał także zaspakajanie potrzeb zdrowotnych (zawożenie i odbieranie od lekarza podstawowej opieki zdrowotnej i specjalisty, organizowanie leków), edukacyjnych (możliwość kontynuowania nauki w toku indywidualnego nauczania na terenie Domu lub zaocznie weekendowo), wyjścia do kina czy pizzerii, na Dni Morza, organizowania Dnia Dziecka, Dnia Matki, grilla, zabaw sportowych. Ośrodek zapewniał nieletnim mieszkankom środki higieniczne, pielęgnacyjne, odzież, obuwie. W trakcie pobytu w ośrodku mieszkanki przygotowywane były do godnego samodzielnego i odpowiedzialnego wejścia w życie dorosłe. Poprzez trening umiejętności uczyły się: gotowania, utrzymania pokoju w czystości, higieny osobistej i dziecka, życia wspólnotowego (umiejętności rozwiązywania sporów, przeciwności, wyrażania swoich potrzeb i poglądów). Pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki uczyły się na spotkaniach indywidualnych i grupowych, w rozmowach z psychologiem, terapeutą

i wychowawcą-opiekunem. DMD zapewniał mieszkankom całodobową opiekę i wychowanie oraz starał się zaspakajać ich niezbędne potrzeby. DMD zapewniał opiekę psychologiczną i terapeutyczną na miejscu, a w razie potrzeby też poza ośrodkiem. Każda decyzja podejmowana przez małoletnią potwierdzana była przez rodzica lub opiekuna prawnego. Każdy rodzic bądź opiekun prawny małoletniej wyrażał zgodę (lub nie), na realizację działań programu usamodzielnienia. W DMD były zatrudnione osoby posiadające kwalifikacje określone w art 98 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (psycholog, wychowawca, terapeuta, pedagog, opiekun, pracownik socjalny, pielęgniarka). Zgodnie z ofertą w DMD zapewniono kontynuowanie nauki w toku indywidualnym na terenie DMD i zakup pomocy naukowych (podręczniki, zeszyty, przybory szkolne). W momencie przyjęcia małoletniej do DMD przeprowadzana była rozmowa z psychologiem bądź terapeutą, podczas której wspólnie ustalany był plan edukacyjno-terapeutyczny. O urlopowaniu małoletniej do domu rodzinnego decydował sąd za zgodą dyrektora DMD.

(akta kontroli str. 380-419, 647-678, 679-711, 810)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że w ośrodku przebywają małoletnie mieszkanki kierowane z pieczy zastępczej. W naszej ocenie instytucje, z których małoletnie trafiają do nas, nie utrzymują kontaktu z małoletnią, nie odwiedzają jej, nie są w kontakcie z pracownikami ośrodka. Do tej pory tylko jedna instytucja, Dom Dziecka w Obornikach Śląskich, systematycznie interesował się losem mieszkanki i był w stałym kontakcie z pracownikami ośrodka. Małoletnie mieszkanki, jeśli otrzymywały świadczenia np. z Domu Dziecka, to były one przesyłane do Dyrektora DMD, który za potwierdzeniem przekazywał pieniądze małoletniej lub dokonywał zakupów z małoletnią, a faktury przysyłał do Domu Dziecka.

(akta kontroli str. 380-419)

Analiza dokumentacji 15 mieszkańców Domu nie wykazała naruszeń standardów usług w zakresie interwencyjnym i opiekuńczo-wychowawczym określonych w § 3 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie DMD. Znajdowały się w nich dokumenty potwierdzające realizację usług w zakresie interwencyjnym, o których mowa w wyjaśnieniach.

(akta kontroli str. 380-419, 647-678, 679-711, 810)

Stwierdzone
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na zatrudnieniu w Domu w latach 2016-2018 pracownika socjalnego, który nie posiadał pełnych kwalifikacji określonych w art. 116 ust. 1 ustawy ops.

(akta kontroli str. 380-419, 647-678)

Dyrektor DMD wyjaśnił, że poprzedni pracownik socjalny, który nie posiadał kwalifikacji do wykonywania zawodu nie jest już zatrudniony w DMD. Obecny pracownik socjalny posiada kwalifikacje zgodnie z ustawą o pomocy społecznej oraz z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

(akta kontroli str. 353-379)

OCENA CZĄSTKOWA

W DMD prawidłowo realizowano działania mające na celu zapewnienie standardów podstawowych usług w zakresie interwencyjnym, opiekuńczo-wspomagającym oraz w zakresie potrzeb bytowych wymaganych w § 3 ust. 1 rozporządzenia w sprawie DMD. Osoby kierujące placówką oraz kadra pracownicza posiadała doświadczenie i kwalifikacje zawodowe odpowiednie do zakresu przydzielonych im obowiązków służbowych.

3. Skuteczność wsparcia świadczonego w miejscu schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży

Opis stanu faktycznego

3.1. W latach 2016-2019 (I półrocze) pobyt w Domu zakończyło ogółem 76 osób, w tym w ocenie DMD - żadna przedwcześnie. Spośród tych osób: 15 przebywało poniżej 30 dni, 34 – od 31 do 181 dni, 11 – od 182 do 365 dni, a 16 – powyżej 365 dni. Spośród 90 osób, które zamieszkały w ośrodku w latach objętych kontrolą, 14 osób zamieszkiwało nadal w DMD wg stanu na dzień 30 czerwca 2019 r.

(akta kontroli str. 712-729, 730-731)

3.2. Analiza dokumentacji 15 mieszkanek Domu wykazała, że:

- dla ośmiu mieszkanek Domu nie opracowano programu usamodzielnienia wymaganych z § 3 ust. 2 pkt 6 i 7 rozporządzenia w sprawie DMD, w związku z czym brak było możliwości weryfikacji skuteczności działań w odniesieniu do poszczególnych mieszkanek. Siedem osób posiadało programy usamodzielnienia (dla sześciu osób programy opracowali pracownicy DMD, a dla dwóch - Dział Pieczy Zastępczej MOPR w Szczecinie);
- prowadzone były przez pracowników Domu działania wspierające usamodzielnienie się mieszkanek na różnych płaszczyznach: odbudowania więzi rodzinnych, pomocy w uregulowaniu spraw urzędowych (uzyskania różnych świadczeń, zapewnienia ubezpieczenia zdrowotnego, opieki prawnej, medycznej, w uzyskaniu pracy lub mieszkania), dokończenia edukacji i uzyskania kompetencji zawodowych (np. na kursach, szkoleniach, umiejętność poruszania się na rynku pracy, autoprezentacji w kontakcie z pracodawcą, przygotowania dokumentacji aplikacyjnej), nabycia nowych kompetencji społecznych (prowadzenia domu, pielęgnacji i opieki nad dzieckiem), wyrabiania prawidłowych postaw (przeciwdziałanie agresji, bezradności, niskiej samoocenie, niedostosowaniu społecznemu) i nawyków (np. higienicznych, zdrowotnych);
- identyfikowano indywidualne potrzeby mieszkanek, co miało odbicie w zapisach programów usamodzielnienia i w innej dokumentacji ośrodka;
- we wszystkich badanych przypadkach podsumowano efekty działań podczas posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji mieszkanek i udokumentowano ustalenia w tym zakresie w protokołach z posiedzeń ww. zespołu;
- sześć osób przebywało w Domu powyżej jednego roku. Były to mieszkanki, którym Starosta przedłużył okres pobytu w Domu w związku z nieosiągnięciem pełnoletności (3) lub z powodu bezdomności i braku środków do życia (3).

(akta kontroli str. 420-618, 712-729, 732-770, 771-809)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że *personel koordynujący realizację programów usamodzielnienia mieszkanek DMD monitorował, zgodnie z przydzielonymi obowiązkami, stopień wypełniania zadań wynikających z ustaleń danego programu. Odbывало się to poprzez porównanie wyznaczonych celów i działań programowych z wynikami analiz bieżącej dokumentacji, informacji uzyskanych od pozostałego personelu lub mieszkanek DMD. Procedura ta miała charakter ciągły. Oprócz tego trzy razy w roku odbywały się zespoły ds. oceny sytuacji mieszkanek, w których brał udział Dyrektor, wyznaczeni pracownicy (psycholog, pedagog, terapeuta, wychowawca i opiekun) oraz zainteresowana mieszkanka. Procedowanym przez zespół przedmiotem był postęp w realizacji planu usamodzielnienia.*

(akta kontroli str. 712-729)

3.3. Ze sprawozdań z realizacji zadania publicznego wynika, że Dom osiągał zakładane cele (główny i szczegółowe) wskazane w ofertach na realizację zadania publicznego. Cele realizacji zadania w ofercie określono poprzez wskazanie działań,

zakładanych rezultatów, wskaźników rezultatów oraz sposobu ich monitorowania²⁴. Ze sprawozdań za lata 2016-2019 wynika, że Dom osiągnął zakładane wskaźniki rezultatów i monitorował stopień realizacji wskaźników w badanym okresie.

(akta kontroli str. 8-30, 154-231, 712-729, 810)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieopracowywaniu w okresie 2016-2017 programów usamodzielniania dla ośmiu z 15 mieszkańek objętych próbą badawczą, wymaganych przepisami § 3 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia w sprawie DMD.

(akta kontroli str. 420-618, 712-729, 732-770, 771-809)

Dyrektor Domu wyjaśniła, że *do dnia 8 listopada 2017 r. w DMD nie opracowywano i nie realizowano programów usamodzielniania mieszkańek. Dopiero kontrola z ZUW wskazała na nieprawidłowość w tym zakresie i zaleciła opracowanie i realizację programów mających na celu umożliwienie podjęcia samodzielnego życia przez mieszkankę. Wszystkie mieszkanki aktualnie przebywające w DMD mają opracowany i realizowany program usamodzielniania.* (akta kontroli str. 353-359)

OCENA CZĄSTKOWA

W DMD udzielano schronienia oraz wsparcia osobom kwalifikującym się do otrzymania takiej pomocy. Jednakże do 8.11.2017 r. nie opracowywano programów usamodzielniania mieszkańców²⁵, wbrew obowiązкови określönemu w § 3 ust. 2 pkt. 6 rozporządzenia w sprawie DMD.

Według sprawozdań z realizacji zadania publicznego, osiągnąto zakładane cele i wskaźniki rezultatów. W DMD skutecznie wspierano mieszkanki w rozwiązywaniu problemów życiowych, nabyciu kompetencji i umiejętności, których skutkiem było opuszczenie ośrodka i usamodzielnienie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Założenie i prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych, o których mowa w art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane.
2. Przeprowadzanie kontroli okresowych (jednorocznych i pięcioletnich), o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt. 1 lit. a i pkt. 2 ustawy Prawo budowlane.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formuluje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

²⁴ Źródłem informacji była dokumentacja sprawozdawcza, indywidualna i grupowa.

²⁵ Od 1 stycznia 2018 r. były opracowywane programy usamodzielniania.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, dnia 4 grudnia 2019 r.

Kontroler NIK
Leszek Smykowski
Specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

.....

.....